
Nezlomný

Rok 1980

Githunguri, střední Keňa

Rychle. Ještě rychleji. Zběsile pokládala nohu před nohu a násilím potlačovala rostoucí příval vzpomínek. I přesto se jí znenadání objevil před očima. Obloustlý, v roztrhané košili a špinavých kalhotách. Jako by znovu cítila z jeho dechu odporný pach po domácímu vyráběného piva.

Přísahám Bohu, že jestli se to stane ještě jednou, tak tě zabiju, vzpomněla si znovu na jeho slova a se zuřivým děsem v očích ještě přidala do kroku. Pot se jí lepil na oblečení a bojovala s dechem, aby se nemusela ani na vteřinu zastavit. Čas byl teď pro ni vším.

V návalu strachu a hrůzy ani nevnímala, jak se její bosá chodidla odírají o kameny a zanechávají na nich krvavou stopu. Natržená sukně se jí pletla pod nohama. Aniž by zpomalila, utrhla kus látky a zahodila ho. Utíkala, co mohla. Třásla se vyčerpáním, nohy měla jako z gumy a srdce bušilo v rytmu běžícího stáda buvolů. Tváře jí žhnuly horkem a v krku měla tak sucho, jako kdyby několik dní nepila.

Evah Njoroge připadalo, že každou chvíli omdlí. Tělo ji přestávalo poslouchat. Bolest cítila snad v každé buňce, ale tu největší měla v srdci. Usídlila se jí na levé straně hrudníku a ležela tam jako obrovský balvan.

Musím to zvládnout. Prostě musím! povzbuzovala se nahlas a v duchu ještě prosila Boha o pomoc. V šátku na zádech spalo dítě a ona doufala, že se hned tak nevzbudí.

Najednou se pod palec její pravé nohy zaryl ostrý kámen tak, že upadla. Vyčerpaně se sesunula na zem.

Vstaň a pokračuj. Nesmíš se vzdávat, pomyslela si, ale nebyla schopná vůbec ničeho. Cítila, jak se jí tělem rozlévá klid, a věděla, že už se to blíží. Konečně si pro ni přišla smrt.

Vtom se spící nemluvně na zádech zavrtělo a donutilo ji se probrat.

Co to dělám? pomyslela si zděšeně a se zasténáním se pokusila vstát. Vzápětí však znovu upadla. Vyčerpaně zavřela oči a několikrát se zhluboka nadechla.

Dokážu to.

Znovu vstala a tentokrát i přes velkou bolest zůstala stát. Zkontrolovala dítě v šátku na zádech, které už zase spokojeně pochrupávalo.

Ustaraně zvedla oči k obloze. S každou další minutou bylo slunce níž a níž. Na savanu s trnitými akáciemi se snášela tma. A Evah zůstane sama. S batoletem a ještě s tím malým, co se za šest měsíců narodí. A přitom ona sama je teprve šestnáctileté dítě.

Musím najít skryš, abych měla alespoň nějakou šanci na přežití, napadlo ji. Kdyby neutekla, byla by už mrtvá. A její dvě děti stejně tak.

Navzdory přetrvávající bolesti se rozběhla. Začne znovu a dá tak svým dětem šanci na lepší život, než měla ona.

Rok 1987

Kamukunji slum, Eldoret, západní Keňa

V noci ho ze spánku na podlaze vzbudilo vrzání gauče doprovázené hlasitým sténáním. Jeden hlas patřil bezesporu jeho matce, ten druhý neznal.

Joseph si přetáhl příkrývku přes hlavu, strčil si hubené prsty do uší a pokoušel se spát dál. Věděl, že od této chvíle budou mít zase nového otce. Možná tak na dva dny, než si matka přivede někoho jiného.

Několikrát s ní stráví noc, všechny je zmlátí a pak zmizí z jejich života v plechové chatrči. A zanedlouho se to bude celé opakovat stejně jako uplynulé roky. A potom znovu. A znovu.

Kunji, jak se chudinské čtvrti Kamukunji přezdívalo, patřilo k nejchudším a nejnebezpečnějším částem Eldoretu. Nejhorší situace panovala v období dešťů, kdy lidé mohli stěží opustit své chudé domky a nezabřednout ve všudypřítomném mazlavém červeném blátě.

Po nějaké době se Josephovi podařilo opět usnout. Když ráno otevřel oči, gauč se světlehnědým potahem byl špinavý a prázdný. Vedle na oprýskaném stole se válelo několik lahví od piva a matčiny spodní kalhotky.

Jeho sestra a bratři ještě podřimovali. Snažil se pohybovat potichu, aby je nevbudil. Když spali, necítili hlad, samotu ani smutek. Ani zoufalství, které je obklopovalo celé roky a stalo se neoddělitelnou součástí jejich života.

Jakmile se postavil, jeho vyhublé tělo s nohama tenkýma jako kuřecí pařáty zachvátila silná bolest v okolí žaludku. Křeče se zhoršovaly a on si musel znovu sednout. Oválný obličej se mu zkřivil nenadálou bolestí a malé hnědé oči se zalily slzami. Schoulil se do klubíčka, hlavu s krátkými černými vlasy sevřel do dlaní a čekal, až to přejde. Poslední dny to začínalo být nesnesitelné. Nejdřív měl jenom šílený hlad, ale ten pocit se naučil brzy ignorovat. Potom ho to začalo bolet. A nejen fyzicky. Největší bolest cítil v srdci.

Proč mě maminka nemá ráda? Proč mě mlátí? Proč mně nadává do spratků? Co jsem jí udělal? ptal se sám sebe v duchu pořád dokola. *Záleží jí jen na mužích, které si vodí domů. A pak na pivu, které prodává.*

Doploužil se do kuchyně s nadějí, že by tam mohl najít něco k jídlu. Bolelo ho celé tělo, nohy se mu pletly a hlava motala. Pocit na zvracení se snažil potlačit. Ze zkušenosti věděl, že zvracet žaludeční šťávy je velmi nepříjemné a bolestivé. A nic jiného v žaludku neměl. Už několik dní nejedl.

Poslední jídlo, které dostal před čtyřmi dny společně se svými sourozenci od matky, byla jedna porce samotné kukuřičné kaše *ugali*. A najedla se jenom Melody. Když s Ryanem viděli její zoufalý pohled, ochutnali a zbytek jí nechali. Byla to jejich sestra a jako starší bratři se o ni museli postarat, když už to neudělala jejich matka. Cítili za malou sestru velkou zodpovědnost. Maličkého Mikyho Evah ještě kojila. Tedy dala mu najíst, když už nesnesitelně plakal, a někdy ani to ne.

Třeba něco přinesl matčin přítel, prolétlo Josephovi hlavou, než zaslechl tupou ránu.

Útroby mu sevřel strach, protože ačkoliv nic neviděl, tušil, co se děje. A jakmile došel do kuchyně oddělené od obývacího pokoje jen zašlým béžovým závěsem, jeho obavy se potvrdily. Matka oblečená v modročerveně haleně a dlouhé žluté sukni ležela na zemi mezi hrnci a cosi nesrozumitelného mumlala. Oči orámované červeným bělmem se jí leskly, jako by měla horečku, rozčuchané kudrnaté vlasy jí trčely na všechny strany a tupý pohled upírala kamsi do rohu, kde visel v pavučině velký černý pavouk s chlupatým tělem. Vzápětí ucítila, že se na ni někdo dívá. Pomalu otočila hlavu a vykřikla:

„Co čumíš, ty malej smrade?“

„Slyšel jsem nějakou ránu a nevěděl jsem, co se stalo,“ zalhal tiše Joseph a snažil se potlačit pláč. Věděl, že kdyby začal plakat, matka by se k němu chovala ještě daleko hůř.

Proč mi maminka takhle říká? Proč je na mě tak zlá? Vždyť dělám všechno, co řekne. A stejně to nestačí.

„Měl by ses radši starat o to, abychom měli něco k jídlu,“ osopila se na něj zpříma a on z jejího dechu ucítil alkohol. Jeho zápach zaplnil celou místnost a Joseph se musel hodně snažit, aby se nepozvracel.

Ozvalo se bušení na dveře.

„Dále,“ houkla Evah a do místnosti vkročily čtyři ženy, které Joseph znal. Chodily za matkou často a společně vyráběly pivo. Pokaždé velmi živě gestikulovaly rukama a dělaly stejný hluk jako jeho matka, když se napila. Josephovi bylo jasné, že i ony staví alkohol na první místo. Před třemi dny u nich strávily dopoledne a společně míchaly vodu s kukuřičnou moukou. Nyní přišly dodělat *busaa*, jak se kukuřično-prosnému pivu říkalo, aby ho mohly prodávat na trhu.

Nejtlustší z žen, která měla dvojitou bradu a prasečí nos, pomohla Evah dojít na dvorek, posadit se a opřít se o stěnu chatrče. Žena oblečená v kostkovaných šatech s modrou zástěrou přitáhla společně s dalšími dvěma z kuchyně velkou čtyřicetilitrovou nádobu ze žluté umělé hmoty přikrytou plechovou poklicí. Byla v ní kukuřičná mouka rozpuštěná ve vodě.

Mezitím se Evah vzpamatovala, rozdělala oheň a žena s prasečím nosem nalila ze žluté nádoby na velkou černou pánev mazlavou bílou tekutinu. Během míchání dlouhou dřevěnou latkou popíjely pivo z předchozí várky.

Jakmile se kašovitá hmota vysušila a zhnědla a celý dvorek se zahalil do odporného nasládlého kouře, který pronikl i dovnitř do chatrče, přidaly proso s širokem a suchou směs řádně zamíchaly. Nakonec nasypaly do pánve cukr, přilily vodu a pivo začalo znovu probublávat.

Ze dvorku se ozýval hlasitý smích a pisklavé ženské hlasy. Joseph věděl, že až bude pivo hotové, ženy se společně opijí do němoty. Nakoukl tam, a ještě než stačil cokoliv říct, matka se na něj obořila:

„Mazej do města a něco sežeň. V šesti jsi dost velkej na to, abys taky něco dělal.“ Evah Njoroge se levou rukou opřela o zeď a pokusila se vstát. Byla však příliš opilá, aby se jí to podařilo. Zavravorala a se zasténáním klesla zpátky mezi nádoby. Když dopadla na zem, hlučně se rozchechtala.

Joseph ji pozoroval s hrůzou v očích, neschopen slova.

„Neslyšel jsi, co jsem řekla?“ zařvala znovu.

Popotáhl malým rozpláclym nosem, se zvlhlýma očima vysíleně přikývl a zašeptal:

„Tak já jdu.“

„Jo a vezmi si s sebou Mikyho. Mně akorát odrazuje zákazníky a lidi ti tak spíš něco dají,“ křikla.

Joseph se vrátil zpátky do ložnice, oblékl si modrozelenou mikinu, kterou před několika měsíci dostal od jedné hodné sousedky, seprané červené kalhoty a do prodávavěleho batikovaného šátku si na záda uvázal spícího bratříčka. Kdyby neposlechl a zůstal doma, matka by ho zmlátila řemenem a po celém těle by měl takové modřiny, že by si nemohl ani lehnout. To už několikrát zažil.

Odhrnul záclonku, otevřel plechové dveře a bosky vykročil na rozpálený hliněný dvorek zapáchající hnijícími odpadky. Jeho zhrublá chodidla už necítila, jak je země rozpálená. Za plotem z dřevěných kůlů, který jejich chatrč odděloval od hlavní pěší tepny slumu, to nebylo o moc lepší.

Brodil se odpadky, přeskakoval špinavé smrduté stoky a vyhýbal se válejícím se toulavým psům, aby nějakého nevyprovokoval k útoku. Náhlá vzpomínka ho zastihla nepřipraveného a on zase sevřel ruce v pěst. Stejně jako tenkrát si připadal naprosto bezmocně.

Jeho kamaráda jeden z divokých psů napadl a poranil mu nohu. Rána se zanítila a on dostal vysoké horečky. Blouznil, zmítal se v křečích a z pusy mu vytékaly sliny. Když se za ním Joseph přišel podívat další den, jeho kamarád ležel bez hnutí a nedýchal.

Joseph nechal vzpomínku rozplynout a soustředil se na cestu. Ostražitě se díval pod nohy, aby nešlápl do lidských výkalů, které se tam všude povalovaly a zahalovaly chudinskou čtvrť do nepříjemného zápachu.